

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Borgartún 29, 105 Reykjavík
Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051
Netfang: nel@nel.is
Tilv.: 21080005

Ákvörðun nr. 40/2024

Þann 27. júní 2024 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 40/2024.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu óskaði eftir því við héraðssaksóknara þann 5. ágúst 2021 að nefndin yrði upplýst um niðurstöðu máls er varðaði andlát karlmanns eftir handtöku í [REDACTED] s.á. En samkvæmt fréttáflutningi staðfesti héraðssaksóknari að málið væri til rannsóknar hjá embættinu.

Með bréfi dags. 5. ágúst 2021 tilkynnti embætti héraðssaksóknara nefndinni um að rannsókn væri hafin hjá embættinu á grundvelli 2. mgr. 52. gr. laga um meðferð sakamála nr. 88/2009. Meðfylgjandi voru afrit af gögnum málsins.

Þann 23. ágúst 2021 óskaði nefndin eftir gögnum frá fjarskiptamiðstöð ríkislögreglustjóra (FMR) er tengdust málinu. Gögnin bárust nefndinni þann 21. janúar 2022.

Með bréfi dags. 10. desember 2021 tilkynnti embætti héraðssaksóknara nefndinni um að málið hefði verið fellt niður með hliðsjón af 145. gr. laga um meðferð sakamála, þar sem ekki var talið að þar sem fram var komið benti til refsiverðrar háttsemi af hálfu þeirra lögreglumanna sem að málinu komu.

Þá barst nefndinni afrit af afstöðu ríkissaksóknara dags. 5. apríl 2022, til kæru á ákvörðun héraðssaksóknara þar sem embættið staðfesti fyrrgreinda ákvörðun héraðssaksóknara um niðurfellingu.

Þann 31. ágúst 2023 barst nefndinni kvörtun f.h. [REDACTED] er laut að framgöngu og verklagi lögreglumanna á vettvangi, sem og meðferð málsins að öðru leyti hjá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu, héraðssaksóknara og ríkissaksóknara.

Með vísan til hlutverks og valdheimilda nefndarinnar er það ekki í höndum nefndarinnar að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála. Nefndin mun því ekki taka afstöðu til þeirra athugasemda sem gerðar eru í erindinu við meðferð málsins hjá annars vegar embætti héraðssaksóknara og hins vegar embætti ríkissaksóknara.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærum á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumaður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli. Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Nefndin fór ítarlega yfir þau gögn sem henni bárust frá framangreindum embættum og einnig þeim gögnum með fylgdu erindinu. Fram kemur í skýrslu um dánarorsök eftirfarandi: [REDACTED]

Þá kom einnig fram í gögnum málsins að skv. framburði lögreglumanns nr. [REDACTED] í skýrslutöku hjá héraðssaksóknara að ástand X hafi verið slíkt að hann hafi mjög fljótlega áttað sig á að X væri í mjög annarlegu ástandi og meðhöndla þyrfti hann í samræmi við það, m.a. með tilliti til hugsanlegs æsingsóráðsheilkennis

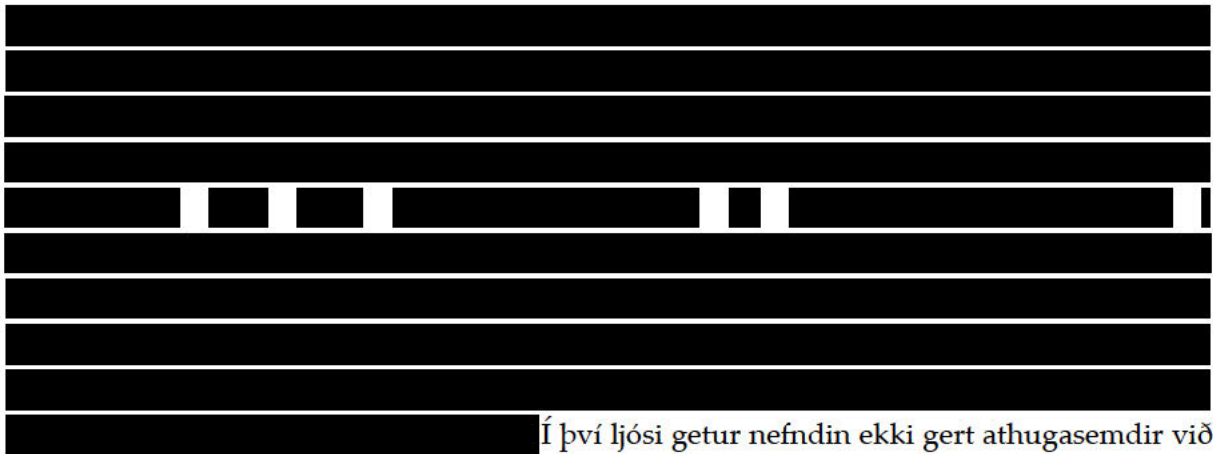
3.

Undir valdsvið nefndarinnar fellur hvernig tilteknir þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá líða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. mgr. 1. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaöryggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta

háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

4.

Eftir yfirferð nefndarinnar og með hliðsjón af þeim athugasemdum sem gerðar eru í erindinu, og þeim gögnum sem nefndin hefur undir höndum, telur nefndin, óháð niðurstöðu ríkissaksóknara, að málið eigi margt sameiginlegt við hliðstætt mál sem áður var til meðferðar hjá nefndinni. Niðurstaðan í því máli var að ekki væri tilefni til að gera athugasemdir við starfsaðferðir lögreglu. Nefndin gerði hins vegar athugasemdir við verklag lögreglu og að engar búkmyndavélar hafi verið til staðar, en á þeim tíma höfðu þær ekki verið að fullu innleiddar hjá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu. Búkmyndavélar hefðu t.d. varpað skýrara ljósi á það sem gerðist.

Í því ljósi getur nefndin ekki gert athugasemdir við það verklag sem snýr að valdbeitingu lögreglumanna á vettvangi. Engu að síður telur nefndin að brýnt sé að reglur embættisins um notkun búkmyndavéla og eyewitness-kerfi lögreglubifreiða embættisins verði teknar til gagn Gerrar endurskoðunar enda geti slíkar upptökur leitt í ljós veigamikil atriði sem skipta máli við rannsókn mála, sér í lagi þegar einstaklingur lætur lífið í höndum lögreglu eins og í tilviki X. Nefndin telur því tilefni til að gera verulegar athugasemdir við þá staðreynd að engar upptökur sé að finna af atvikinu eða aðdraganda þess, hvorki úr búkmyndavélum lögreglumanna né úr eyewitness-kerfum lögreglubifreiða á vettvangi. En ljóst er af gögnum málsins að fjórir lögreglumenn komu að málinu.

Nefndin fær ekki séð af gögnum málsins ástæður þess eða skýringar á að enginn lögreglumaður á vettvangi hafi borið búkmyndavél við störf sín í umrætt sinn. Telji lögreglan að lög hamli notkun búkmyndavéla í atvikum sem þessum ber henni að beita sér fyrir lagabreytingum svo hægt verði að nota þær.

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Með hliðsjón af ofangreindu og þeim gögnum sem nefndin hefur undir höndum, telur nefndin tilefni til að senda málið til þóknanlegrar meðferðar hjá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu

Niðurstaða

Erindið er sent Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu til þóknanlegrar meðferðar.

Reykjavík, 27. júní 2024

Skúli Þór Gunnsteinsson
formaður

Kristín Edwald

Þorbjörg I. Jónsdóttir